

کنکاشی در «تدابیر الگو»: ضرورت ابهام زدایی و همسویی با فرازهای «افق»

رضا مهدی^۱

چکیده

دستیابی به پیشرفت، مستلزم یک طرح و نقشه نظام‌مند و منسجم است و همه الزامات و بایسته‌های تدابیر و افق پیشرفت در یک زمان و در یک برهه معین، دارای اولویت و رجحان هم‌تراز و هم‌سنگ نمی‌باشند. یک افق قابل تجویز به همه ملت‌های در جستجوی پیشرفت در مسیر منتخب این است که از انواع داشته‌ها و سرمایه‌های مادی و معنوی خود به‌صورت بهره‌ور و اثربخش با رعایت الزامات زمان و مکان استفاده کنند. مصداق چنین تجویز جهان‌شمولی برای ملت بزرگ ایران می‌تواند در به‌صحنه آوردن همه داشته‌های مادی و معنوی زیست بوم ایران و دین اسلام تعبیر شود. به علاوه، پیشروی به سمت افق، نیازمند نقشه راه عملیاتی با تنویر و تصریح جزئیات و دقایق است. در این مقاله، با رویکرد انتقادی-ارشادی به روش بارش فکری، با توصیف چالش‌های اساسی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در حوزه تدابیر، موارد نقص و راهکارهای تقویت آن ارائه شده است. بر اساس این مطالعه، تدابیر الگو به‌مثابه یک نقشه راه عملیاتی، باید قابل فهم عمومی و نخبگانی بوده و از امکان‌پذیری اجرا و پایش به سان یک نقشه راه و فرایند گام به گام، برخوردار باشند. با استناد به تجارب اسناد ملی و بخشی پیشین نظیر سند دانشگاه اسلامی و نقشه جامع علمی کشور، حرکت در چارچوب تدابیر الگو، مبهم و نازمانمند و در حد تمناها و آرزوهای دغدغه‌مندان پیشرفت ایران اسلامی ارزیابی می‌شود. از این رو، دست کم تدابیر این الگو در ابعاد مختلفی نیازمند بازبینی، جزیی‌نگری، تدقیق و همسویی با افق ۱۴۴۴ می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: نقشه‌راه، الگوی اسلامی ایرانی، الگوی پیشرفت، تدابیر پیشرفت، ایران ۱۴۴۴

۱- مقدمه

دانش و تجربه گرانسنگ بشری نشان می‌دهد که پیشرفت و تمدن در هر امت و جامعه ابتدا در اذهان نخبگان و مردم صورت‌بندی شده و در ادامه این ذهنیت‌ها و تصاویر به الگو، برنامه، نقشه راه و پروژه‌های قابل فهم عمومی و نخبگانی تبدیل می‌شود. نقشه‌راه و الگو، البته نه صرفاً مکتوب، یکی از پیش‌شرط‌ها و بایسته‌های بالندگی در عرصه‌های پیشرفت است. بر خلاف جریان مسلط و هژمون جهانی تمدن غرب، جمهوری اسلامی همواره کوشیده است که الگوی پیشرفت مبتنی بر ظرفیت‌های سرزمینی و موازین، آموزه‌ها و هنجارهای دینی و بومی ارائه کند. هر چند هنوز چنین آرزویی به سرانجام درخور تراز جمهوری اسلامی نرسیده است، اما نفس طرح آشکار ایده الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت یکی از شجاعتها و تدابیر تحسین برانگیز و امیدبخش نظام جمهوری اسلامی نه تنها در مرزهای ملی بلکه قابل ارائه در سطح جهان و امت اسلامی است. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در حد یک گفتمان در سال‌های پس از انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی پی‌گیری شده است و در سال‌های اخیر اهتمام بر صورت‌بندی و تبیین الگوی خاص مد نظر قرار گرفته است (مهدی، ۱۳۹۵).

با اندکی اغماض و ساده‌سازی می‌توان گفت در یک قرن اخیر الگوی توسعه در جهان پهناور حتی برای تمدن‌های بزرگ و اصیل بشری نظیر ایران، مصر و چین، دارای دو آبخشور، منبع تغذیه و قبله آمال شامل بلوک شرق به رهبری اتحاد جماهیر شوروی سابق و بلوک غرب کنونی به رهبری ایالات متحده آمریکا بوده است. شاهد این مدعا

۱ استادیار گروه مطالعات آینده نگر پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت عتف، iamahdi@yahoo.com

بشترین کنترانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیت و دووم و بیت و سوم خردادماه ۱۳۹۸

خود واژه «توسعه»^۱ است که به مفهوم حرکت در مسیر طی شده کشورهای به اصطلاح توسعه یافته نظیر «جهان غرب»^۲ به طور عام و امریکای شمالی و اروپای غربی به طور خاص است. در این پارادایم^۳ برنامه های توسعه عمدتاً مبتنی بر شاخصهای تحقق یافته یا در دست اقدام کشورهای توسعه یافته می باشد. به عبارتی، قاعده اصلی بازی توسعه در دنیای کنونی، رویه ها و دستاوردهای جهان غرب می باشد. ملت ها و دولت های غیر غربی یا از حیث اراده و روحیه نمی توانند در خارج از این قواعد بازی کنند یا در صورت برخورداری از اراده و شجاعت بازی در خارج از این میدان، به صور مختلف دچار انزوا و هجمه نظام یافته مرئی و نامریی می شوند. شاهد برجسته این وضعیت، جمهوری اسلامی ایران است که در چهار دهه گذشته یک روز آزاد از حملات و زورآزمایی تمام قد اردوگاه تمدن^۴ غرب، کشورهای غربی و وابستگان آنها نبوده است.

به هر روی، می توان ادعان کرد که تمدن غرب به رهبری نرم و سخت ایالات متحده امریکا و متحدان اروپایی آن، سرمشق و الگوی محتوایی توسعه اکثر ملت ها و کشورهای جهان شده است. الگویی که علی رغم دستاوردهای مادی قابل توجه و بی نظیر در ابعاد مختلف زندگی، جهان امروز را با مخاطرات و آسیبهای جدی در حوزه خانواده، محیط زیست، پایداری، عدالت، رقابت و کیفیت زندگی، مواجه کرده است. نمونه بارز این توسعه آسیبزا و افراطی، گسترش بی حد و حصر فناوریهای نظامی و ترویج آگاهانه و برنامه ریزی شده این تفکر ویرانگر به همه ملت ها و جوامع در حال توسعه است. دنیای گرسنه بجای علاج گرسنگی مردم، در تدارک جنگ افزارهای تولید شده در کارخانجات دنیای به ظاهر پیشرفته بوده و رمز ثبات و آرامش خود را در انباشت و بکارگیری سلاحهای متنوع و متعدد می داند (برای مطالعه بیشتر، به کتاب ویلی برانت^۵ (۱۳۷۰) مراجعه کنید). همچنین، برخی پیامدهای مخرب الگوی توسعه مسلط جهانی عبارتند از: افزایش فاصله طبقاتی و تعمیق فقر، کاهش روحیه فعالیت و تلاش در مردمی که از دستاوردهای توسعه بی نصیب مانده اند، افزایش کژکارکردی های روان شناختی ناشی از تحمل بی عدالتی در جامعه در قالب تعارضات خصمانه، خمودگی و انفعال در برابر رویدادهای اجتماعی (الوانی و پورعزت، ۱۳۸۲). به عبارتی، الگوی توسعه مسلط در جهان بجای تمرکز و سرمایه گذاری در خیر عمومی و نجات بشر از بلایا و گرفتاری های مادی و معنوی، برای محور فرهنگ ها و تمدن های اصیل و بومی و یکسان سازی جهان به خواست و اراده خود تلاش می کند. در دهه های اخیر، به رغم دستاوردهای فوق العاده الگوی توسعه غربی نظیر امکان تسلط انسان بر طبیعت و افزایش توانمندی های مادی بشر به ویژه بخش اندکی از مردم جهان، طرح مفهوم توسعه پایدار^۶ نشان می دهد که کفگیر الگوی سعادت بخش مورد ادعای غرب به ته دیگ خورده و مجبور شدند با این مفهوم وارد میدان شوند. جالب تر اینکه، صدای هیچ یک از ملت ها و دولت های مجذوب این پارادایم و گفتمان هژمون^۷ بلند نشد و مدعیان الگوی ادعایی نجات بخش مورد بازخواست قرار نگرفتند.

خیز و اراده تحسین برانگیز نظام جمهوری اسلامی ایران در جهت گیری به سوی یک «الگوی پیشرفت»^۸ با محوریت خالق و مخلوق (خدا و انسان) با هدف دستیابی به مفهوم قرآنی حیات طیبه متضمن سعادت حقیقی انسان، گام و حرکت نوینی در پارادایم و گفتمان پیشرفت می باشد. البته، متواضعانه و منصفانه باید پذیرفت که چنین الگویی

1. Development
2. West World
3. Paradigm
4. Civilization
5. vi
6. Sustainable Development
7. Hegemonic Discourse
8. Progress Model

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشران، چالش‌ها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

تاکنون واقعیت عینی نیافته و انسان مسلمان ایرانی از ثمرات چنین الگویی بهره‌مند نشده است (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً^۱ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ. قرآن کریم، سوره نحل، آیه ۹۷). دلایل این ناکامی نسبی متعدد بوده و می‌تواند در دو بعد درونی و بیرونی مورد بررسی قرار گیرد. بی‌تجربگی‌ها، کم‌کاری‌ها و جزم نشدن عزم همگانی به‌ویژه در سطح تمامیت‌نخبگان و فشارهای طاقت‌فرسای قدرتهای جهانی و وابستگان آنها در تحمیل جنگ و ایجاد ناامنی، تحریم‌های اقتصادی، تبلیغات روانی و رسانه‌ای، تهاجم بی‌وقفه فرهنگی و نظایر اینها در ناکامی ملت تاریخی و اصیل ایران در تولید و عرضه کامل یک الگوی رقیب پیشرفت در جهان، مؤثر و ذی‌نفوذ بوده است. با این حال، تقلای مستمر جمهوری اسلامی ایران می‌تواند به ثمر نشسته و ملت ایران را به یکی از داعیان برحق پیشرفت در جهان تبدیل کند. این تلاش، مستلزم لوازم متعددی است که در رأس آنها اهتمام نخبگان، مشارکت آحاد مردم، تعمیق دائم حکمرانی مشارکتی در سطوح مختلف مردم‌سالاری، سیاستگذاری و تدوین برنامه‌های دقیق راهبردی و عملیاتی است.

در این مقاله، آخرین نسخه سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در سال ۱۳۹۷ (مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، ۱۳۹۷) با نگاه انتقادی-ارشادی با استفاده از روش بارش فکری^۱ با مشارکت پنج متخصص در یک نشست، بررسی و پیشنهادهایی برای ملاحظه در سند نهایی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت توصیه شده است. یادآوری می‌شود که این تحقیق در ادامه سه پژوهش قبلی که نتایج آنها در کنفرانسهای الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت پیشین ارائه شده است (سالهای ۹۵، ۹۶ و ۹۷)، انجام شده است. چنان که در سه مقاله پیشین تأکید شد: محتوا و شکل (صورت و محتوا) الگو باید با اهمیت مشابه برای موفقیت آن برای تحقق پیشرفت و حرکت به سمت افق مورد توجه قرار گیرد، الگوی بدون محتوای ارزشمند و یا الگوی بدون صورت (فرم) مناسب، به یک اندازه می‌تواند در عدم حصول پیشرفت سهمیم و مؤثر باشند. در این مقاله نیز همچنان تأکید می‌شود که کلی‌گویی و کل‌نگری حاکم بر این سند (و تدابیر) می‌تواند مانع جدی بر سر راه عملیاتی شدن و تحقق عینی آن در افق ایران ۱۴۴۴ باشد.

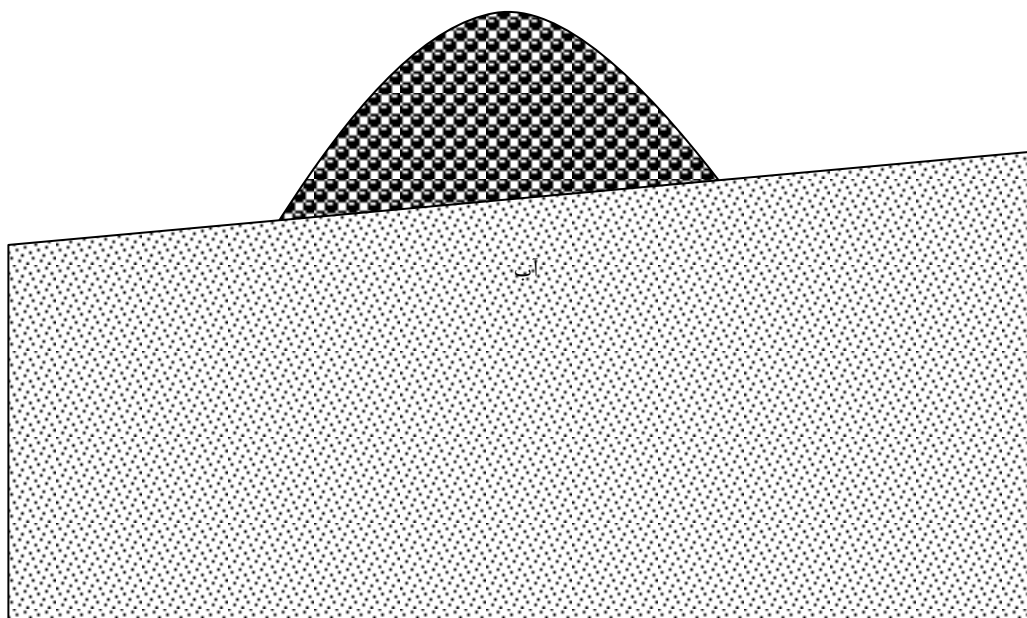
۲- روش مطالعه

در این مطالعه برای تحلیل و نقد الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (حوزه تدابیر) از روش بارش فکری (طوفان ذهنی) استفاده شده است (هیگنز، ۱۳۸۱). در این روش در یک نشست محتوا و قالب سند الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت (افق و تدابیر) توسط پنج متخصص از رشته‌های علمی مختلف نظیر مدیریت، مهندسی، علوم تربیتی با رویکرد انتقادی-ارشادی بررسی شده است. تمرکز این نشست بر چهار محور کلیدی الگو در حوزه تدابیر سند بوده است: ۱. امکان‌پذیری اجرا و پایش هر یک از تدابیر تا این مرحله از فرایند تدوین الگو، ۲. عدم نیاز به برخی تدابیر با تحقق برخی تدابیر دیگر، ۳. اختلاف اوزان تدابیر در مقایسه با یکدیگر و ۴. تناسب و تناظر متقابل برخی تدابیر و افق. در واقع، روش بارش فکری همان خط سیر مطالعاتی است که پیش از این، در سه مقاله ارائه شده در سه کنفرانس قبلی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت پیگیری شده است. محقق انتظار دارد که بر اساس یافته‌های این تحقیق و پژوهشهای پیشین، تحول قابل‌اعتنایی در صورت و محتوای سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به‌ویژه در متن سند نهایی تدابیر اتفاق بیفتد.

1 Brainstorming Method

۳- یافته‌های پژوهش

در تحقیق پیشین (مهدی، ۱۳۹۷) بر اساس منطق روش بارش فکری نتیجه‌گیری شده است که محورهای سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نیز مشابه با سایر اسناد ملی و بخشی با دسته‌بندی و طبقه‌بندی موضوعی خاص و معنی‌داری طراحی و تدوین نشده است و دارای جزئیات لازم و خودبسنده نمی‌باشد. بدیهی است اگر به کلیات و مبانی تهیه شده در این الگو بسنده و اکتفا شود، در عمل و در صحنه اجرا لاجرم باید مجدداً به شاخص‌ها و معیارهای متداول جامعه جهانی و توسعه از منظر تمدن و الگوی مسلط جهانی، مراجعه کرد و آنها را خشت‌های بنای پیشرفت تعیین کرد. سازوکار و رویه‌ای که در حال حاضر بر تمامی ارکان و شئون توسعه ملی و بخشی حاکم است (مهدی، ۱۳۹۶). در این صورت، چه نیازی به بنای الگوی جدید برای توسعه و پیشرفت ایران وجود دارد؟ برای طراحی و استقرار یک الگوی نوین پیشرفت، لازم است محورهای پیشنهادی چنین الگویی بر اساس ابعاد راهبردی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فناوری، زیست‌محیطی و نظایر اینها طبقه‌بندی و تدوین شود. پیشرفت و الگوی آن همچون کوه یخی است که با نگارش و تدوین مبانی، آرمان‌ها، رسالت، افق و تدابیر صرفاً بخش کوچکی از این کوه بزرگ و باشکوه، نمایان و مجسم می‌شود (شکل شماره ۱).

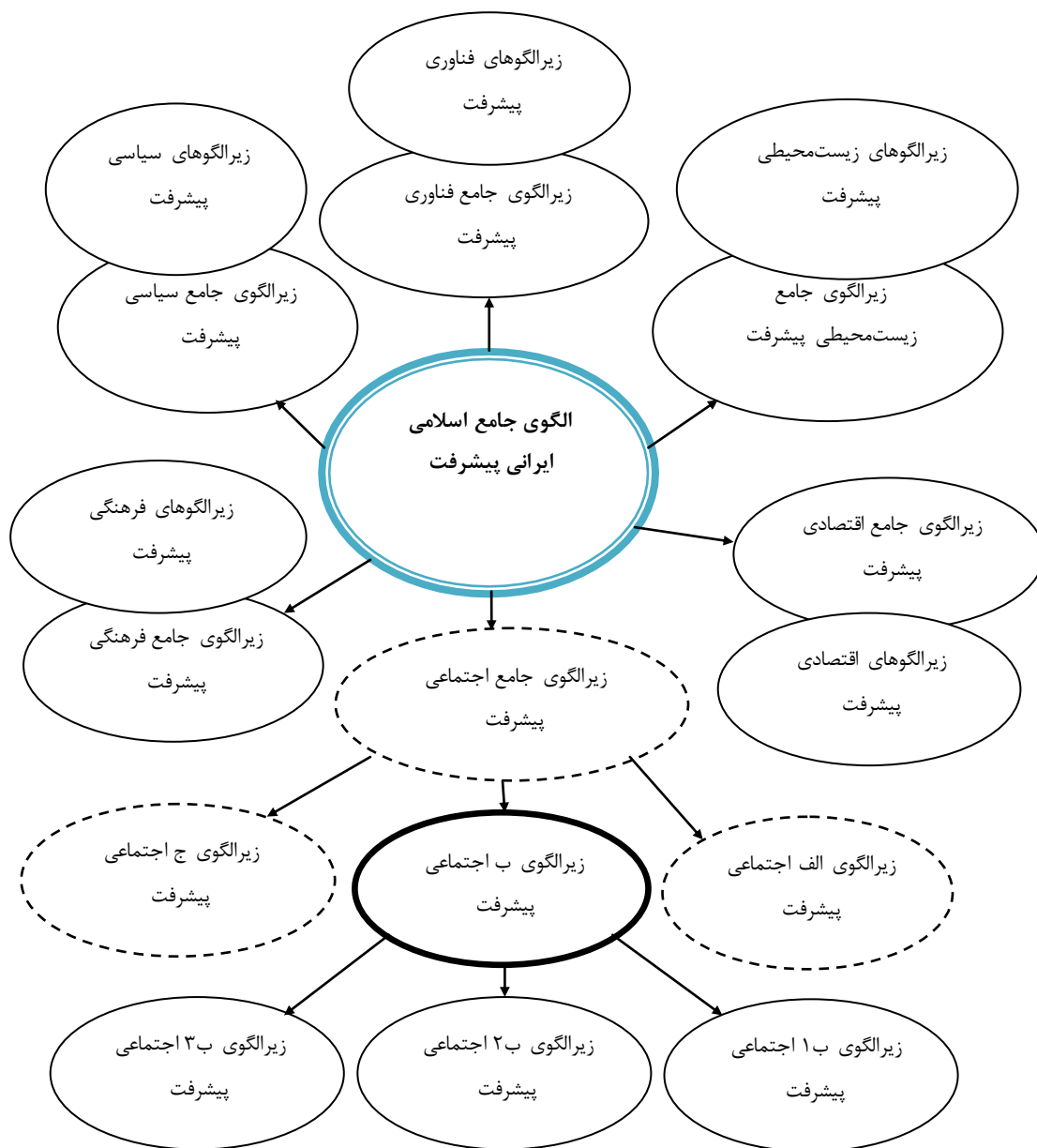

شکل ۱- پیشرفت و الگوی پیشرفت به مثابه کوه یخ

در واقع، با طبقه‌بندی الگوی پیشرفت به اجزای منسجم تفصیلی بخش‌های بیشتری از کوه یخ پیشرفت را رؤیت و مدیریت کرد. همچنین، در این تحقیق، با هر سه رویکرد پیشرفت به‌مثابه منظومه (نظام)، پیشرفت به‌مثابه فرایند و حتی پیشرفت به‌مثابه پروژه، تبیین و تسجیل شد که تفصیل و تجزیه الگوی کلان اسلامی ایرانی پیشرفت به زیرالگوها و عناصر جزئی قابل پایش و راهبری، یک ضرورت اساسی است. با این رویکرد، لازم است با استفاده از نگرش سیستمی، الگوی پیشرفت به‌مثابه سیستم جامع به انواع سیستم‌های راهبردی (اساسی) اصلی و فرعی نظیر نظام سیاسی، نظام اقتصادی، نظام اجتماعی، نظام فرهنگی، نظام امنیت ملی، نظام امنیت غذایی، نظام دفاعی، نظام

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیت دوم و بیت سوم خردادماه ۱۳۹۸

علمی، نظام روابط بین المللی، نظام تولیدی، نظام قضایی، نظام تقنینی، نظام آموزشی و نظایر اینها تجزیه و تفکیک شود (شکل شماره ۲). به عنوان نمونه، برای مطالعه بیشتر و تسلط بر نقشه راه عملیاتی مورد نظر این پژوهش می‌توان به کتاب یونگ‌زیانگ^۱ (۲۰۱۰) مراجعه کرد.

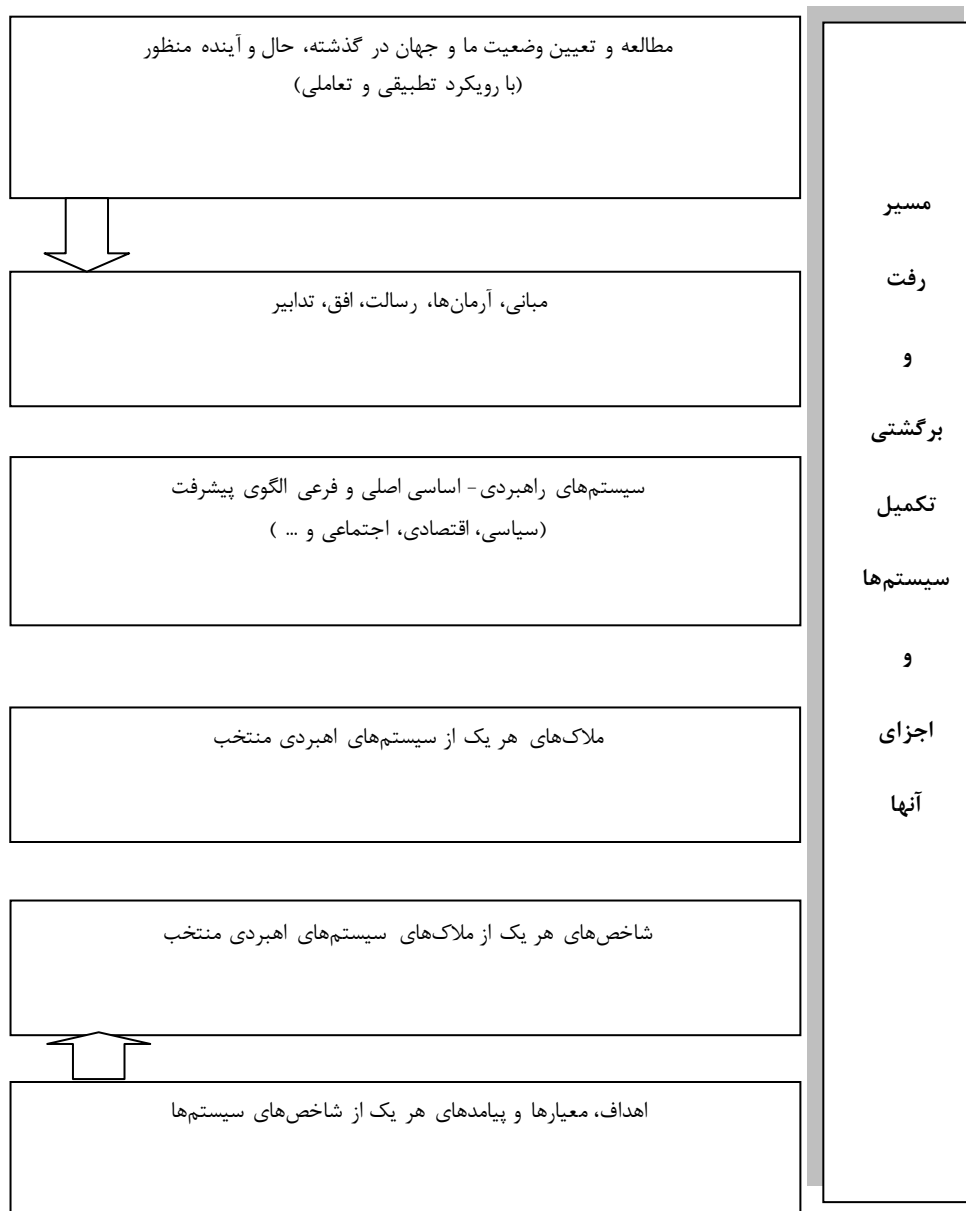
شکل ۲- منطق پیشنهادی برای تدقیق الگوی پیشرفت

همچنین، در راستای تقویت امکان‌پذیری اجرا و پایش هر یک از سیستم‌های راهبردی اصلی و فرعی، لازم است با استفاده از رویکرد سیستمی و فنون تجزیه و تحلیل سیستم‌ها (رضائیان، ۱۳۸۰، دوران، ۱۳۸۳ و زاهدی، ۱۳۷۶)

1 Yongxiang

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیت دوم و بیت سوم خردادماه ۱۳۹۸

ملاکها، شاخصها، اهداف و معیارها و حتی پیامدهای سیستمها را پیشبینی، تعیین و تدوین کرد (شکل شماره ۳). این تقسیمبندی به ظاهر فنی باعث خواهد شد که قدرت اجرا و نظارت بر سند الگوی پیشرفت افزایش یافته و تعابیر و تفاسیر فردی و جمعی از آن به حداقل برسد.

شکل ۳- فرایند گزینش سیستمهای راهبردی الگوی پیشرفت

بر اساس پژوهش قبلی (مهدی، ۱۳۹۷) و بر مبنای نگاه به الگوی پیشرفت با سه رویکرد پیشرفت به مثابه منظومه (نظام)، پیشرفت به مثابه فرایند و پیشرفت به مثابه پروژه، تفصیل و تدقیق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به زیرالگوها و عناصر جزئی قابل اجرا و قابل پایش، یک ضرورت کلیدی در فرایند کلان طراحی و پیاده سازی الگوی اسلامی

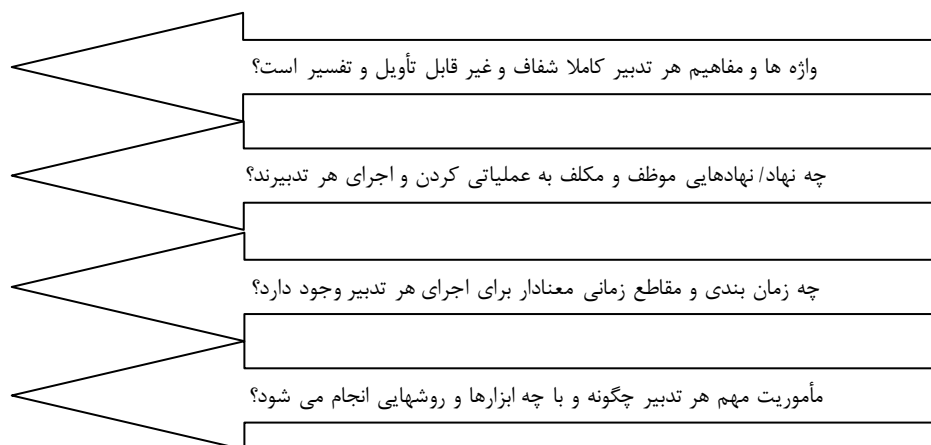
هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

ایرانی پیشرفت است. انتظار پژوهشگر، پایبندی دست‌اندرکاران خیراندیش و بلندهمت الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به قواعد مسلم علمی و ورود هوشمندانه و مشارکت‌جویانه به تمامی ابعاد، حوزه‌ها و دقایق الگوی جامع پیشرفت است. بر اساس چهار محور کلیدی نشست روش بارش فکری (روش مطالعه) این پژوهش، فرازهایی از یافته‌های این پژوهش در چهار محور اصلی به شرح زیر تنظیم و به اختصار ارائه شده است. با استناد به این یافته‌ها می‌توان گفت که تدابیر الگوی پیشرفت، نیازمند ابهام‌زدایی، شفافیت و تدقیق و همسویی با افق پیشرفت است.

محور نخست (امکان‌پذیری اجرا و پایش هر یک از تدابیر): برای بررسی دقیق این محور، تدبیر اول (تبیین و ترویج اسلام ناب محمدی صلوات الله علیه و آله متناسب با مقتضیات روز) و تدبیر آخر (تأکید بر چندجانبه‌گرایی، گسترش دیپلماسی عمومی و کمک به حکمیت و صلح بین‌المللی) متن سند تدابیر با دقت و تأکید بیشتری به عنوان نمونه، مورد مطالعه جمعی افراد حاضر در فرایند بارش فکری قرار گرفته است. چند پرسش کلیدی در مورد تدبیر اول و مهم (به دلیل جایگاه نخست آن در مجموعه تدابیر الگوی پیشرفت) قابل طرح است:

اگر فرض کنیم که واژه‌ها و مفاهیمی نظیر «اسلام ناب» و «مقتضیات روز» کاملاً شفاف و روشن بوده و برداشتها و تفاسیر مختلف از سوی خبرگان و نخبگان اسلام و ایران بر آن مترتب نمی‌باشد، چه نهاد یا نهادهایی موظف و مکلف هستند که اسلام ناب محمدی (ص) را در نیم قرن آینده تبیین و ترویج کنند؟ زمان بندی و مقاطع زمانی مهم و معنادار برای تبیین و ترویج اسلام ناب کدام است؟ به عبارتی، سیر تحولات تبیین و ترویج اسلام ناب در طول نیم قرن چگونه قابل رصد و ارزیابی خواهد بود؟ مأموریت مهم تبیین و ترویج اسلام ناب چگونه و با چه ابزارها و روشهایی انجام خواهد شد؟ به عبارت دیگر، در پنجاه سال آینده چه کارهایی باید تحت عنوان تبیین و ترویج اسلام ناب انجام شود. همچنین، با چه معیارها و شاخصهای متقن و قابل فهمی پیشروی به سوی اجرای تدبیر و تحقق اقدامات ذیل آن قابل پایش و گزارش دهی خواهد بود؟

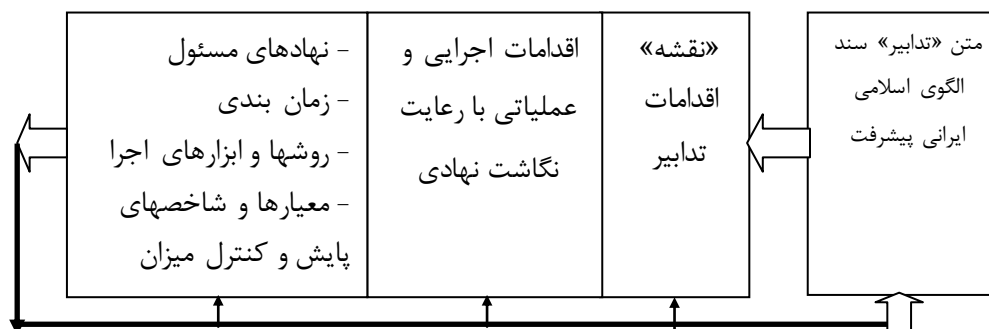
چند پرسش کلیدی و ساده (شکل شماره ۴) درباره تدبیر اول سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نشان می‌دهد که تدابیر بسیار کلی بوده و قابل عملیاتی شدن و رصد و پایش دقیق و عامه‌نیستند. گویا در زمان صفر نیز می‌توان ادعا کرد که چنین تدبیری به طور کامل محقق شده است و از سوی دیگر، حتی در زمان صد (پایان نیم قرن آینده) می‌توان مدعی شد که هیچ قدم مهم و تعیین‌کننده‌ای در راستای چنین تدبیری برداشته نشده است و وضع جامعه ایرانی اسلامی در آغاز حرکت بهتر از وضعیت کنونی است.

شکل ۴- پرسشهای کلیدی و ساده درباره هر تدبیر

درباره تدبیر آخر (تدبیر شماره ۵۶: تأکید بر چندجانبه گرایی، گسترش دیپلماسی عمومی و کمک به حکمیت و صلح بین المللی) نیز پرسشهای مطرح شده برای تدبیر نخست پابرجاست: مفاهیم چندگانه موجود در این تدبیر به ویژه در افق ۱۴۴۴ دارای برداشت یکسان برای همه خبرگان و نخبگان نمی باشد. وظایف، نقش، سهم و مسئولیت و اسامی نهاد یا نهادهای مالک و شریک چنین تدبیری روشن نیست. هیچ گونه زمان بندی قابل پایش برای این تدبیر قابل تصور نمی باشد. چگونگی و روشها و ابزارهای تأکید بر چندجانبه گرایی، گسترش دیپلماسی عمومی و کمک به حکمیت و صلح بین المللی تعیین نشده است. همچنین، معیار و یا شاخصی برای پایش و اطلاع از کم و کیف تحقق اقدامات این تدبیر ارائه نشده است. نکته مهم دیگر اینکه، خود این تدبیر مشتمل بر سه نوع اقدام و تدبیر خردی شامل ۱. تأکید بر چندجانبه گرایی، ۲. گسترش دیپلماسی عمومی و ۳. کمک به حکمیت و صلح بین المللی، است که جمع آنها در یک تدبیر می تواند فرایند اجرا و تحقق آن را دشوارتر کند.

در پاسخ به پرسشهای چهارگانه فوق، تدوین کنندگان الگو ممکن است پاسخ دهند که: «پس از تکمیل و نهایی شدن و تصویب این سند (و تدابیر) به جزئیات امور و اقدامات از جمله پرسشهای مطرح شده درباره تدابیر پرداخته می شود». ایراد وارد به این پاسخ این است که: «اگر پس از تکمیل و تصویب این سند، تصمیم گرفته شود که سند به جزئیات دقیق تری تجزیه شود و مفاهیم تدابیر، نهادهای مسئول، زمان بندی و روشهای اجرا تعیین شوند، آنگاه لاجرم نیاز خواهد بود که محتوای سند مصوب مجدداً مورد بازنگری قرار گرفته و تقسیم بندی و آرایش مفاد (و تدابیر) با منطبق دیگری تغییر کند (شکل شماره ۵).

شکل ۵- ضرورت بازبینی به سبب تعیین و تدقیق جزئیات تدابیر

هرچند نحوه و سازوکار اجرا و پایش تدابیر سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و سایر اسناد بخشی و ملی و سیاستهای کلان کشور در یک سطح و تراز نیستند، اما هیچ سندی در هر سطحی از اشمال و فراگیری و زمان بندی نمی تواند فارغ از اجرا و کنترل و پایش باشد. از این رو، بی تردید باید از همین ابتدا در اندیشه کم و کیف اجرا و پایش تدابیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت از زمان صفر تا ۵۰ بود.

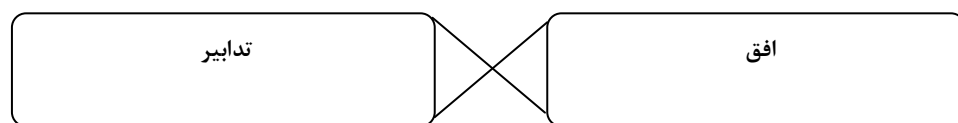
محور دوم (عدم نیاز به برخی تدابیر با اجرا و تحقق برخی تدابیر دیگر): نقد دیگر بر این متن سند تدابیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت این است که در صورت عملیاتی شدن و تحقق برخی از تدابیر پیش بینی شده، برخی دیگر از تدابیر به خودی خود محقق شده و امکان حذف یا خنثی شدن این گونه تدابیر وجود دارد. به عنوان مثال، اگر شماره ۱ (تبیین و ترویج اسلام ناب متناسب با مقتضیات روز) محقق شود به طور مستقیم و غیر مستقیم تدابیر دیگری محقق می شوند یا پیش تر محقق شده اند:

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیت و دوم و سوم خردادماه ۱۳۹۸

تدبیر شماره ۲ (تقویت و تعمیق فرهنگ توحیدی و معادباور و ایمان به غیب)، تدبیر شماره ۳ (بسط فرهنگ قرآنی و تعمیق معرفت محبت اهل بیت (ع))، تدبیر شماره ۴ (ترویج آموزه های اخلاق اسلامی و هنجارهای مدنی و تبلیغ عملی دین)، تدبیر شماره ۶ (گسترش تعلیم و تربیت و حیانی، عقلانی و علمی)، تدبیر شماره ۹ (تبیین، ترویج و نهادینه سازی سبک زندگی اسلامی ایرانی سالم و خانواده محور با تسهیل ازدواج و تحکیم خانواده و ارتقای فرهنگ سلامت در همه ابعاد)، تدبیر شماره ۲۰ (التزام به رعایت اصول و قواعد اسلامی ...) و ... در واقع، تعدد تدابیر و فراوانی عددی آنها نشان می دهد که لاجرم باید برخی از تدابیر زائد یا همپوشان با برخی دیگر باشند. پیشرفت جامعه اسلامی ایرانی در افق ۵۰ ساله نیازمند این همه تدابیر ریز و درشت و خرد و کلان و تجمیع و تلفیق آنها در یک بسته، نمی باشد. از این رو، ادعای زیاد بودن عددی تدابیر و امکان بی اثر یا حذف شدن برخی از آنها با اجرای حقیقی برخی دیگر، یک گزاره منطقی بوده و گروه روش بارش فکری یافته صواب و قابل اعتنایی داشته اند. لازم است به این یافته و محصول هم اندیشی متخصصان معتقد به پیشرفت کشور در ۵۰ ساله آینده، دقت شود.

محور سوم (اختلاف اوزان تدابیر در مقایسه با یکدیگر): اوزان تدابیر پیش بینی شده و کمک احتمالی آنها برای دستیابی به جامعه اسلامی ایرانی در نیم قرن آینده یکسان و مشابه نمی باشد. به عنوان مثال، تدبیر شماره ۱ (تبیین و ترویج اسلام ناب محمدی (ص) متناسب با مقتضیات روز) نمی تواند با تدبیر شماره ۱۳ (توسعه علوم بین رشته ای و مطالعات و پژوهشهای چندرشته ای بدیع و مفید) هم وزن و هم شأن تعریف شود. به عبارتی، از چشم انداز جامعه اسلامی ایرانی پیشرفته می توان به تدبیر شماره ۱ (تبیین و ترویج اسلام ناب متناسب با مقتضیات روز) رسید، اما از چنین چشم انداز سرنوشت سازی نمی توان تدبیر شماره ۱۳ (توسعه علوم بین رشته ای و مطالعات و پژوهشهای چندرشته ای ...) را تجویز کرد. تدبیر شماره ۱۳ می تواند یکی از سیاستها یا تدابیر نظام علم و فناوری کشور باشد که در تمامی نظامهای علم و فناوری و نوآوری جهان به صورت عملیاتی مورد اهتمام می باشد. محصول همفکری و چاره اندیشی گروه بارش فکری درباره اختلاف اوزان تدابیر با یکدیگر، در یک نگاه کارشناسی و تخصصی به مجموعه تدابیر الگو کاملا عیان و آشکار است. در ادامه روند تکمیل و تدقیق سند الگو و تدابیر پیشرفت، از دست اندرکاران و متولیان مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت انتظار می رود که مجموعه تدابیر را به نحوی تنظیم و تعدیل کنند که با کاهش تعداد تدابیر، وزن آنها نیز متعادل شود. در واقع، اختلاف اوزان تدابیر، معلول عارضه قبلی، عدم نیاز به برخی تدابیر با اجرای کامل برخی دیگر، است. با رفع عارضه دوم، بخش زیادی از مشکل سوم نیز حل می شود.

محور چهارم (تناسب و تناظر متقابل برخی تدابیر و افق): بر اساس این تحلیل و نقد، بین برخی از تدابیر نظیر تدبیر شماره ۵۵ (ترویج عقلانیت و روحیه جهادی در جهان اسلام و حمایت از حرکتهای اسلامی و نهضت‌های آزادی بخش و استیفای حقوق مردم فلسطین) و متن سند افق تناسب و تناظر وجود ندارد. همچنین، تدابیر پیش بینی شده در متن سند تدابیر (به ویژه سه تدبیر آخر) نیز نمی تواند به «ثبات منطقه ای و عدالت و صلح جهانی» کمک زیادی بکند. به عبارتی، با این تدابیر نمی توان به افق پیش بینی شده دست یافت. از این رو، لازم است بین «افق» و «تدابیر» تناسب و تناظر شکلی و ماهیتی برقرار شده و هر دو تقویت و همسو شوند (شکل شماره ۶).

شکل ۶- ضرورت تناظر و تناسب صوری و محتوایی افق و تدابیر

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشران، چالش‌ها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

بر اساس تحلیل نهایی گروه بارش فکری، چنانکه اشاره شد میان تدابیر الگو و افق آن در برخی موارد، همسویی وجود نداشته و میان این دو بخش در برخی جنبه‌ها تناظر و تناسب برقرار نشده است. رفع این اختلاف، ناهم‌سویی، عدم تناظر و تناسب کار شاق و پیچیده ای نمی باشد. کافی است تدابیر الگو و افق مورد نظر جامعه اسلامی ایرانی در ۵۰ ساله آینده رو به روی هم قرار داده شوند تا روشن شود کدام تدبیر یا تدابیر برای تحقق بخش یا بخشهایی از افق الگو ضروری و تعیین کننده است و کدام تدبیر یا تدابیر برای تحقق بخش یا بخشهایی از افق الزامی و تعیین کننده نمی باشد.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

می دانیم سرعت تحولات و فشرده‌گی رقابت جهانی در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موجب شده است که دستیابی به پیشرفت یک مسیر و فرایند از پیش طراحی شده و نظام‌مند باشد. در دوره گذار، فرصتها و منابع مادی و معنوی در اختیار ملت‌ها و دولت‌ها به اندازه‌ای انبوه نیست که مطابق میل و خواست خود حرکت کنند. به علاوه، همه الزامات و استلزامات مسیر پیشرفت در آن واحد و در یک برهه معین دارای اهمیت و اولویت هم‌تراز و هم وزن نیستند. بر اساس مجموع تجربه بشری و شکاف توسعه شمال- جنوب، یک راهبرد قابل توصیه و قابل تجویز به همه ملت‌ها و دولت‌های خواهان ترقی و در جستجوی پیشرفت این است که تمامی داشته‌ها، منابع و سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نمادین خود را به صورت بهره‌ور و اثربخش به میدان بیاورند. چنین تجویز جهانشمولی برای کشور ما بسیج همه سرمایه‌های مادی و معنوی سرزمینی و دینی است. آیا با این دستورالعمل کلان و جهانشمول می‌توان پیشرفت کرد؟ پاسخ عقل، تجربه و دانش بشری به این پرسش، منفی است. نوع و جریان عملیات و نگاشت نهادی- تشکیلاتی مستلزم پیشرفت در رقابت با الگوهای بدیل و رقیب بوده و پیشروی به سمت افق، نیازمند الگو و نقشه راه واقع بینانه و عملیاتی است.

با استناد به دانش و تجربه گرانسنگ بشری، پیشرفت هر امت و جامعه ابتدا در اذهان نخبگان و مردم صورت‌بندی شده و در ادامه این ذهنیت‌ها به الگو، برنامه، نقشه راه و پروژه‌های قابل فهم و اجرایی تبدیل می‌شود. نقشه‌راه و الگو یکی از پیش‌شرط‌ها و بایسته‌های بالندگی در عرصه‌های پیشرفت ملی است. بر خلاف جریان مسلط تمدن غرب، جمهوری اسلامی همواره تلاش کرده است که الگوی پیشرفت مبتنی بر ظرفیت‌های سرزمینی و موازین و هنجارهای دینی و بومی ارائه کند. هر چند چنین آرمانی به سرانجام درخور جمهوری اسلامی نرسیده است، اما نفس طرح آشکار ایده الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت یکی از تدابیر امیدبخش نظام جمهوری اسلامی نه تنها در مرزهای ملی بلکه قابل توصیه در سطح فرامرزی است. الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در حد یک گفتمان در سال‌های پس از انقلاب اسلامی در عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی پی‌گیری شده است و در سال‌های اخیر اهتمام بر صورت‌بندی و تبیین الگوی خاص مد نظر قرار گرفته است. می‌توان گفت در یک قرن اخیر الگوی توسعه در جهان پهناور حتی برای تمدن‌های بزرگ و اصیل بشری نظیر ایران، دارای دو منبع تغذیه و قبله آمال شامل بلوک شرق به رهبری اتحاد جماهیر شوروی و بلوک غرب به رهبری ایالات متحده آمریکا بوده است. شاهد این مدعا خود واژه توسعه است که به مفهوم حرکت در مسیر طی شده کشورهای به اصطلاح توسعه یافته نظیر جهان غرب به طور عام و امریکای شمالی و اروپای غربی به طور خاص است. در این پارادایم برنامه‌های توسعه عمدتاً مبتنی بر شاخصهای تحقق یافته یا در دست اقدام کشورهای توسعه یافته بوده و قاعده اصلی بازی توسعه در دنیای کنونی، رویه‌ها و دستاوردهای جهان

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

غرب است. ملت‌ها و دولت‌های غیر غربی یا از حیث اراده و روحیه نمی‌توانند در خارج از این قواعد بازی کنند یا در صورت برخورداری از اراده و شجاعت، به روشهای گوناگون در چنبره انزوا و هجمه نظام‌یافته گرفتار می‌شوند. شاهد برجسته این ادعا، جمهوری اسلامی ایران است که در چهار دهه گذشته یک روز آزاد از حملات و زورآزمایی تمام‌قد اردوگاه غرب و وابستگان آنها نبوده است.

به هر روی، می‌توان گفت تمدن غرب به رهبری نرم و سخت ایالات متحده و متحدان اروپایی آن، سرمشق و الگوی محتوایی توسعه اکثر ملت‌ها و کشورهای جهان شده است. الگویی که علی‌رغم دستاوردهای مادی قابل توجه و بی‌نظیر در ابعاد مختلف زندگی، جهان امروز را با مخاطرات و ناپایداری‌های جدی در حوزه‌های مختلف حیات اجتماعی مواجه کرده است. نمونه بارز این توسعه نابخردانه و خودخواهانه، گسترش بی‌حد و حصر فناوریهای نظامی و توسعه برنامه‌ریزی شده این تفکر ویرانگر به همه ملت‌ها و جوامع است. به طوری که دنیای گرسنه نیز بجای علاج گرسنگی، در تدارک جنگ افزارهای تولیدی کارخانجات دنیای توسعه یافته بوده و رمز ثبات و آرامش خود را در خرید، انباشت و بکارگیری سلاحهای مخرب می‌داند. در واقع، الگوی توسعه مسلط در جهان بجای تمرکز بر سرمایه‌گذاری در خیر عمومی و نجات بشر از بلایا و گرفتاری‌های مادی و معنوی، برای محور فرهنگ‌ها و تمدن‌های اصیل و بومی و یکسان‌سازی جهان به اراده خود تلاش می‌کند. در دهه‌های اخیر، به رغم دستاوردهای فوق‌العاده الگوی توسعه غربی نظیر امکان تسلط انسان بر طبیعت و افزایش توانمندی‌های مادی بشر به ویژه بخش اندکی از مردم جهان، طرح مفهوم توسعه پایدار نشان می‌دهد که کفگیر الگوی سعادت‌بخش مورد ادعای غرب به ته دیگ رسیده است. جالب‌تر اینکه، صدای هیچ‌یک از ملت‌ها و دولت‌های مجذوب این پارادایم و گفتمان هژمون به نشانه اعتراض و تشکیک، بلند نشده و مدعیان الگوی نجات‌بخش مورد سؤال قرار نگرفتند.

حرکت نظام جمهوری اسلامی به سوی یک الگوی پیشرفت با محوریت خالق و مخلوق با هدف دستیابی به مفهوم قرآنی حیات طیبه متضمن سعادت حقیقی انسان، گام و حرکت نوینی در پارادایم و گفتمان پیشرفت می‌باشد. البته، چنین الگوی با شکوهی هنوز به واقعیت تبدیل نشده و انسان مسلمان ایرانی از ثمرات چنین الگویی بهره‌مند نشده است. می‌توان گفت دلایل ناکامی الگوی اسلامی ایرانی متعدد بوده و در دو بعد درونی و بیرونی قابل مطالعه و تحلیل است. بی‌تجربگی‌ها، کم‌کاری‌ها و جزم نشدن عزم همگانی به‌ویژه در سطح تمامیت نخبگان و فشارهای طاقت‌فرسای قدرتهای جهانی و وابستگان آنها در تحمیل جنگ و ایجاد ناامنی، تحریم‌های اقتصادی، تبلیغ رسانه‌ای، تهاجم بی‌وقفه فرهنگی و نظایر اینها در ناکامی ملت تاریخی و اصیل ایران در تولید و عرضه کامل یک الگوی رقیب پیشرفت در جهان، مؤثر و ذی‌نفوذ بوده است. با این حال، تقلای مستمر جمهوری اسلامی ایران می‌تواند به ثمر نشسته و ملت ایران را به یکی از داعیان پیشرفت در جهان تبدیل کند. این تلاش، مستلزم لوازم متعددی است که در رأس آنها اهتمام نخبگان، مشارکت آحاد مردم، تعمیق دائم حکمرانی مشارکتی در سطوح مختلف مردم‌سالاری، سیاستگذاری و تدوین برنامه‌های دقیق راهبردی و عملیاتی است.

در این پژوهش، بر مبنای تمرکز بر چهار محور کلیدی در حوزه «تدابیر» الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: ۱. امکان‌پذیری اجرا و پایش هر یک از تدابیر تا این مرحله از فرایند تدوین الگو، ۲. عدم نیاز به برخی تدابیر با تحقق برخی تدابیر دیگر، ۳. اختلاف اوزان تدابیر در مقایسه با یکدیگر و ۴. تناسب و تناظر متقابل برخی تدابیر و افق، نتیجه‌گیری شده است که در تدابیر الگو همچنان کلی‌گویی و کل‌نگری شده و به تبع آن کیفیت تدابیر و نحوه دستیابی به افق پیشرفت از طریق تدابیر مبهم است و بایستی از تدابیر الگو ابهام‌زدایی شده و این تدابیر در راستای تحقق افق الگو تنظیم و تدوین شوند. از این رو، بر اساس یافته‌های این پژوهش در حوزه تدابیر الگو با اندکی اغماض می

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیست و دوم و بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۸

توان تمام این تدابیر را در یک جمله خلاصه کرد: «در ۵۰ سال آینده در زیست بوم ایران، متناسب با مقتضیات جهان و الزامات قانون اساسی جمهوری اسلامی، پیرو قرآن و عترت و سنت پیامبر اکرم (ص) باشیم». از این رو، حرکت در چارچوب تدابیر الگو، مبهم و نازمانمند و در حد آرزوها و آمال دغدغه مندان پیشرفت ایران اسلامی ارزیابی می‌شود. لازم است تدابیر این الگو در ابعاد مختلفی از جمله چهار محور مورد تأکید در این مقاله، مورد بازبینی قرار گرفته و با جزئی نگری و تدقیق همسویی تدابیر الگو با افق ایران ۱۴۴۴ به حد کفایت، ارتقا داده شود. همچنین، لازم است درباره هر یک از تدابیر و اجزای آنها به شش پرسش اصلی پاسخ داده شود: چه چیزی؟ چرا؟ چگونه؟ چه زمانی؟ چه کسانی؟ در کجا (با چه آمیشتی)؟ با پاسخ به این پرسشها هر یک از تدابیر الگوی پیشرفت شفاف، دقیق، عملیاتی و قابل دفاع و اجماع با کمترین احتمال و امکان بروز شکاف بین متن و اجرا ایجاد خواهد شد و متناسب با تدابیر، افق ایران ۱۴۴۴ نیز شفاف تر ترسیم و تصویر می‌شود.

در انتها شایسته تأکید است که هر چند پیشرفت یک فرایند اجتماعی طولانی، مستمر و مشارکتی است، اما اجزای آن باید با رویکرد سیستمی، فرایندی و پروژه ای طراحی، سازماندهی، مدیریت و کنترل شود. به علاوه، پیشنهاد می‌شود الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به مثابه یک پارادایم و مسیر پیشرفت، در بین مردم، نخبگان، مدارس، دانشگاهها ترویج و عمومی سازی شود. برداشت عموم مردم، نهادهای و نخبگان علمی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی درباره ضرورت و ارکان و ابعاد الگوی پیشرفت، گلوگاه و چالش اساسی در موفقیت آن است.

بر حسب پرسشهای کلیدی مطرح شده درباره هر تدبیر (شکل شماره ۴) چهار راهکار به شرح پیشنهاد می‌شود:

۱. واژه ها و مفاهیم مورد استفاده در هر تدبیری که به مرحله نهایی تدوین را یافته اند باید کاملاً شفاف و غیر قابل تأویل و تفسیر، به صورت جامع و مانع تعریف شوند. واژه های مهمی نظیر اسلام ناب محمدی (ص) و اسلام مقابل آن باید دقیق و قابل تمایز برای اکثریت متخصصان معرفی شوند (جدول شماره ۱). چنانکه در جدول شماره ۱ پیشنهاد شده است حتی لازم است در معرفی مفاهیم و واژه ها به آنچه که منظور سند بر آنها مترتب است، به تفصیل اشاره و آنچه که منظور سند بر آنها مترتب نیست، به دقت مشخص و تدوین شود.

جدول ۱- تعریف واژه ها و مفاهیم (فرهنگ لغات سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت)

واژه و مفهوم کلیدی	تدبیر / تدابیر ذی ربط	تعریف واژه و مفهوم	هست ها	نیست ها

۲. نهاد/ نهادهای موظف و مکلف به عملیاتی کردن و اجرای هر یک از تدابیر نهایی و وظایف دقیق و عملیاتی هر یک از آنها باید مشخص شود. برای انجام کامل این پیشنهاد لازم است که یک نوع نگاشت نهادی کلان و نظام مند برای تقسیم و شرح وظایف دستگاههای حاکمیتی و حتی بخش دولتی، عمومی و خصوصی، تدوین و ترویج شود (جدول شماره ۲). بر اساس جدول شماره ۲ علاوه بر نگاشت نهادی دقیق و غیر قابل تفسیر، نهاد/ نهادهای همکار و شریک نهادهای اصلی و مهمتر از همه، معیارهای موفقیت آنها باید طراحی و مشخص شود.

جدول ۲- نگاشت نهادی برای نهاد/ نهادهای موظف و مکلف در سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نهاد/ نهادهای مسئول	تدبیر/ تدابیر مرتبط	تعریف وظایف و تکالیف	نهاد/ نهادهای همکار و شریک	معیارهای موفقیت

۳. برای اجرای هر یک از تدابیر نهایی یا مجموعه همگنی از آنها باید زمان بندی و مقاطع زمانی معنادار برای شروع و تداوم آنها طراحی شود. در این زمان بندی لازم است آغاز و اتمام فعالیتها، طرحها و پروژههای اصلی و کلی و نحوه پایش آنها معین شود (جدول شماره ۳). در شبکه زمان بندی می توان زنجیره فعالیتها، طرحها و پروژههای اصلی و فرعی و سازوکار تسلسل و ارتباط پیشینی و پسینی آنها را نیز مشخص کرد.

جدول ۳- زمان بندی اجرای تدابیر نهایی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

تدبیر/ تدابیر همگن	فعالیتها، طرحها یا پروژهها	زمان آغاز واقعی	زمان پایان واقعی	پیش نیازها و پیامدها

۴. لازم است نحوه تحقق رسالت و مأموریت کلیدی و اساسی هر یک از تدابیر و ابزارها و روشهای مرتبط، پیش بینی و معرفی شود (جدول شماره ۴). تعیین نحوه تحقق مأموریت هر تدبیر و ابزارها و روشها کمک خواهد کرد که شتاب حرکت به سوی افق پیش بینی شده در الگو افزایش یابد و هیچ روش و ابزاری مورد غفلت واقع نشود.

جدول ۴- ابزارها و روشهای تحقق مأموریت اساسی تدابیر نهایی سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

تدبیر/ تدابیر	مأموریت و رسالت اساسی تدابیر	نحوه تحقق مأموریتها	ابزارها و روشها	سازوکار پایش

در نهایت، می توان گفت که هرچند سازوکار اجرا و پایش تدابیر سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و سایر اسناد ملی و حتی سیاستهای راهبردی در یک تراز قابل ارزیابی نیستند، اما در سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نمی توان و نباید از اجرا و پایش غافل شد. از این رو، بی تردید باید از همین ابتدا در اندیشه اجرا و پایش با کیفیت و جامع تدابیر الگو از زمان شروع ابلاغ رسمی سند تا پایان سال پنجم بود. همچنین، تعدد و فراوانی تدابیر نشان می

هشتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پیشرفت؛ پیشرانها، چالشها و الزامات تحقق؛ بیت و دووم و بیت و سوم خردادماه ۱۳۹۸

دهد که باید برخی از تدابیر همپوشان برخی دیگر باشند. پیشرفت کشور در نیم قرن آینده نیازمند این همه تدابیر ریز و درشت و خرد و کلان و تجمیع و تلفیق آنها در یک بسته، ارزیابی نمی شود. از این رو، ادعای زیاد بودن تعداد تدابیر و امکان بی اثر یا حذف شدن برخی از آنها با اجرای برخی دیگر، یک یافته و گزاره منطقی از سوی گروه روش بارش فکری است. لازم است به این یافته هم اندیشی بی طرفانه و مسئولانه متخصصان معتقد اهتمام شود. محصول همفکری و چاره اندیشی گروه بارش فکری درباره اختلاف اوزان تدابیر با یکدیگر، در یک نگاه کارشناسی و تخصصی به مجموعه تدابیر الگو کاملاً واضح است. در ادامه روند تکمیل و تدقیق سند الگو و تدابیر پیشرفت، از دست اندرکاران امر خطیر طراحی و تدوین سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت انتظار می رود که مجموعه تدابیر را به نحوی تنظیم نمایند که با کاهش تعداد تدابیر، وزن آنها نیز متعادل و متوازن شود. بر مبنای تحلیل و جمع بندی نهایی گروه بارش فکری، در برخی موارد میان تدابیر و افق، همسویی وجود نداشته و میان این دو جزء در برخی جنبه ها تناظر و تناسب برقرار نمی باشد. رفع این ناهمسویی، عدم تناظر کار دشوار و پیچیده ای نخواهد بود. با رو در روی هم قرار دادن تدابیر و افق، روشن خواهد شد کدام تدبیر یا تدابیر برای تحقق بخش یا بخشهایی از افق ضروری و کدام تدبیر یا تدابیر برای تحقق بخش یا بخشهایی از افق غیر ضروری است. با این فعالیت ساده و امکان پذیر، می توان این مشکل را حل کرد.

۵- منابع

- الوانی، سید مهدی و علی اصغر پورعزت (۱۳۸۲). عدالت اجتماعی شالوده توسعه پایدار، کمال مدیریت، شماره ۲ و ۳: ۲۱-۱. برانت، ویلی (۱۳۷۰)، جهان مسلح، جهان گرسنه، ترجمه هرمز همایون پور، تهران، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی. دوران، دانیل (۱۹۸۳)، نظریه سیستمها، ترجمه دکتر محمد یمنی دوزی سرخابی، تهران، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی. رضائیان، علی (۱۳۸۰)، تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم، تهران، نشر سمت. زاهدی، شمس السادات (۱۳۷۶)، تجزیه و تحلیل و طراحی سیستمها، نشر دانشگاه علامه طباطبایی (ره). مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (۱۳۹۷)، سند مبنایی، رسالت، آرمانها، افق و تدابیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تهران، وبگاه اطلاع رسانی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. مهدی، رضا (۱۳۹۵)، تکمله‌هایی بر افق آینده پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، تهران، پنجمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. مهدی، رضا (۱۳۹۶)، تأملی در سازوکار عملیاتی تعمیق الگوی پایه پیشرفت و ارائه یک روش، تهران، ششمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. مهدی، رضا (۱۳۹۷)، چرایی و چگونگی تفصیل و تجزیه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به زیرالگوها و اجزای کوچک‌تر، تهران، هفتمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. هیگینز، ام. جیمز (۱۳۸۴)، کارآفرینی: ۱۰۱ تکنیک حل خلاق مسئله، ترجمه دکتر محمود احمدپور داریانی، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر.

Yongxiang Lu (2010), Science & Technology in China: A Roadmap to 2050, Strategic General Report of the Chinese Academy of Sciences, Press Beijing and Springer-Verlag Berlin Heidelberg.